

עמדת התנועה לאיכות השלטון – אין לאשר את רכישת בנק אגוד על ידי בנק

מזרחי-טפחות

לקראת דיון בוועדת הכספים ביום 4.9.2017

נוכח עסקת הרכישה המתגבשת של בנק אגוד על ידי בנק מזרחי טפחות, ובשל הריכוזיות הגבוהה במיוחד בה מתאפיין שוק הבנקאות בישראל, קוראת התנועה למפקחת על הבנקים ולממונה על ההגבלים העסקיים להשתמש בסמכותן לפי חוק, ולא לאשר את רכישת בנק אגוד על ידי בנק מזרחי טפחות או על ידי כל בנק ישראלי אחר. על הרגולטוריות המופקדות על אישור העסקה לפעול למען האינטרס הציבורי להגברת התחרות.

בפרט, אישור העסקה עומד בניגוד למסקנות ועדת שטרם והחוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל, שמטרתם להגדיל את מספר השחקנים המתחרים בשוק הבנקאות. ענף הבנקאות מתאפיין בהיותו אוליגופול, בהובלת בנק הפועלים, לאומי ומזרחי-טפחות. בספרות נדונו מאפייניו הייחודיים של האוליגופול, כמצב שבו לשחקנים הגדולים אין אינטרס להתחרות האחד בשני, בשל קיום "משחק סכום אפס" ביניהם, והיעדר שוק להתחרות עליו. לעומתם, השחקנים הקטנים והבינוניים נוקטים בצעדים תחרותיים, לביסוס מעמדם בשוק.¹ מכאן עולה החשש, שהוספת כוח לבנק מזרחי-טפחות, תקרב אותו יותר לנתח השוק וכוחם של הבנקים הגדולים, באופן שיצמצם את המניע התחרותי שלו כיום.

מן הצד השני, בנק אגוד, אשר אין חולק על כך שהוביל אלמנטים תחרותיים חזקים במיוחד (לדוגמא, חשבון עו"ש הפוך),² ימוזג לתוך מזרחי-טפחות, ובכך יצומצם המניע התחרותי שלו. על דרך המשל, נציע לראות בניסיונותיו של בנק אגוד להתחרות בבנקים הגדולים כניצוצות של תחרות, הזקוקים לסיוע רגולטורי לשם הבערת להבת התחרות. מנגד, אישור העסקה יפעל בכיוון ההפוך, ויכבה את ניצוצות התחרות האחרונים במים צוננים.

שומה עלינו ללמוד מניסיון העבר, שכן מדיניות מתן אישורים ואף עידוד רכישת הבנקים הקטנים על ידי בנקים גדולים יותר, שננקטה עד היום, היא ללא ספק אחת מהסיבות שהביאו לתופעת הריכוזיות הקשה המזוהה כיום בבנקאות.³ כתוצאה ממכירתם אז, חלק נכבד מהבנקים הקטנים יצאו מן השוק, והדבר חיזק עוד יותר את היותו של שוק הבנקאות ריכוזי ונעדר תחרות ראויה. לכן, אין מקום לחזור למדיניות מוטעית וכושלת זו כיום.

¹ RICHARD WHISH & DAVID BAILEY, COMPETITION LAW 594–598 (8th Edition, 2015)

² בנק אגוד הציע מנגנון עו"ש הפוך, במסגרתו ניתנת ריבת שנתית על פלוס, ולא נגבית ריבית עבור מינוס, ראו אתר בנק אגוד, בכתובת: <https://www.unionbank.co.il>

³ כך לדוגמא, נמכר בנק יהב, והוא מוחזק כיום בידי בנק מזרחי-טפחות. בדומה, הבנק הבינלאומי רכש את בנק אוצר החייל וכן את בנק מסד; ראו: "צדיק בינו קונה עוד בנק: רכש את מסד מהפועלים", הארץ (מיום 18.9.07).

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

חשוב לציין כי המצב בשוק הבנקאות כיום אינו תחרותי, ואת פירותיה של עבודת ועדת שטרומ והחקיקה שבעקבות המלצותיה איננו רואים בשטח.⁴ ייתכן שהיה מקום לאשר את העסקה, אילו במקביל לצמצום התחרות, היו ננקטים בפועל מהלכים לעידודה מצד בנק ישראל. **אישור העסקה, שהוא מהלך המגביל תחרות, אינו יכול להתבצע לפני שיוקמו הלכה למעשה בנקים חדשים, בדגש על בנקים אינטרנטיים, אשר יקדמו שוק תחרותי בענף הבנקאות, כפי שיפורטו להלן:**

- יש להסדיר את עניין ביטוח הפיקדונות.
  - יש להשיק את המנגנון הטכנולוגי להשוואת מחירים ללקוחות הבנקים (Read Only).
  - יש להגביל את ניהולו של בנק "פפר" (pepper) בשליטת בנק לאומי.
- כל עוד טרם קודמו מהלכים אלו, וטרם ננקטו צעדים מהותיים להגברת התחרותיות וצמצום הריכוזיות, כגון הקמת מספר בנקים דיגיטליים ו/או מתן שירותי בנקאות על ידי חברות האשראי – אין מקום לאשר לבנקים גדולים לרכוש את בנק אגוד, במהלך שיעצים בנקים קיימים, ויהפוך את משימת הקמת בנקים חדשים לקשה יותר, וייתכן שאף בלתי אפשרית.

---

⁴ עיריית אבישר "יישום רפורמת שטרומ מתקדם בעצלתיים, כמו נושאת מטוסים" **גלובס** (10.7.2017) <http://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001196481>